

Češi a finance – 3 životní etapy

Finanční vzdělávání nebo finanční gramotnost – to jsou ekonomická, politická i společenská témata poslední doby. Vzdělávají se děti na školách, už i základních. Dospělí se vzdělávají, leckdy už pozdě, v nejrůznějších občanských poradnách. A stejně jako finanční poradci své klienty průběžně vzdělávají také banky a pojišťovny. Finanční gramotnost se tak stává tématem, se kterým se setkávají všichni, bez rozdílu životní etapy, ve které se právě nacházejí.

Když se podíváme na tuto problematiku zblízka, jde vlastně o tři hlavní životní úseky. Proto je dobré si osvojit několik základních pravidel pro zacházení s financemi a finančními produkty, abychom jednotlivými etapami prošli co nejladčeji.

Těmi třemi etapami jsou „odchod dětí z hnízda“ s prvními pravidelnými výdělky, partnerský život a rodina a konečně zase příprava na odchod dětí ze společné domácnosti a příprava na život bez nich. Každá z těchto tří životních etap má svá specifika, proto si je rozebereme podrobně. Pro každou z nich však platí několik dobrých rad a zásad zdravých financí. „Základní poučkou, byť se to dnes už tváří jako klišé, je požádně si přečíst každou smlouvu, kterou podepisují.

Základní poučkou je pořádně si přečíst každou smlouvu, kterou podepisují

Na to doplatila řada lidí zejména při sjednávání půjček a spotřebitelských úvěrů s tzv. nebankovními společnostmi,“ vysvětluje Pavel Najman, finanční poradce OVB Allfinanz. A dodává, že podobná nepozornost může vést až k dluhové spirále, na jejímž konci čekají vymáhací agentury a exekutoři. S tím je spojena i další rada. Krátkodobé půjčky mají většinou vysoké úroky, a k tomu i vysoké poplatky za obsluhu tohoto finančního produktu. Ať už junior, nebo rodina by proto měli pečlivě vážit, zda to, co plánují koupit, potřebují tak nutně a hned. To platí hlavně pro vánoční dárky nebo dražší dovolenou.

Pokud chcete mít zdravé rodinné finance, určitě vám pomůže, pokud si povedete položkový rozpočet a budete pečlivěji sledovat své výdaje nejen z po-

Ilustrací foto © Jacob Wackerhausen

hledu měsíce, ale i v horizontu roku a rámcově i z dlouhodobého hlediska. „Řadu věcí lze předpokládat s dostatečným časovým předstihem a být na ně připraven. To je například nástup dětí na základní, střední či vysokou školu, potřeba obměnit vozový park rodiny, vlastní bydlení, starost o rodiče,“ vypočítává Pavel Najman.

Evidence rodinných financí vám pomůže sledovat průběh uzavřených smluv, například kdy přijdou výročí pojistných produktů nebo termín ukončení fixace hypotéky. Zároveň můžete sledovat změny své životní úrovně a majetku. Díky tomu pak můžete například hlídat, zda nemáte majetek podpojištěný, nebo naopak přepojištěný. A poslední z důležitých zásad je – mít dostatečně pojištěné živitele rodiny. Pro případ výpadku příjmů. To může být způsobeno ztrátou zaměstnání či dlouhodobou nemocí.

Rizikem prvních pravidelných výdělků je možnost si zničehonic pořídit to, co jsem vždycky chtěl. Mladí lidé mají tendenci nehlídat si výdaje, nehlídat do budoucnosti. Nejčastějším problémem jsou spotře-

bitelské úvěry v řádu několika málo desítek tisíc na dovolenou nebo drahé vánoční dárky.

Mladí lidé žijí okamžikem

„Pro mladé, kteří právě vylétli z hnízda, je nejdůležitější nastavit si základní finanční návyk – odkládat si z výplat část peněz, jednak na důchod, doporučuje se deset procent z platu do produktů k tomu určených, jednak jako disponibilní rezervu – ta by měla vystačit na cca šest měsíců, když vypadne příjem,“ tvrdí Hana Hanáková, finanční poradkyně OVB. U mladých je důležité také úrazové pojištění. V tomto věku se člověk více věnuje adrenalinové zábavě, jezdí na dobrodružné dovolené a do exotických zemí, i během týdne se věnuje sportu.

Vlastní bydlení je kapitolou, kterou budou mladí muset dříve či později také řešit. V současné době banky již v podstatě neposkytují stoprocentní financování nemovitosti. Požadují část krytí vlastními prostředky. Proto je podle expertů v této životní etapě vhodné odkládat peníze na stavební spoření. Díky jistému úročení a státnímu příspěvku jde o bezpečný produkt s jasným časovým horizontem. A zároveň může sloužit po uplynutí vázací doby i jako střednědobá rezerva. To je i případ pana Miroslava z Luhačovic, který si od své poradkyně nechal na začátku jen srovnat své finance. „Jako zletilý už musel ukončovat smlouvu sám. Sepsali jsme pouze nové stavební spoření, protože tehdy nic jiného nepotřeboval,“ popisuje situaci finanční poradkyně OVB Hana Hanáková.

Jenže pak si pan Miroslav našel přítelkyni Terezu, kterou si posléze vzal, a rozhodli se pořídit si své bydlení dříve, než budou mít děti. Vzali si hypotéku, ale po čase zjistili, že je nevhodná. Proto opět oslovili svoji finanční poradkyni. „Využili jsme formu meziúvěru u stavební spořitelny s rozhodně nižším úrokem, než jaký Miroslav s Te-

rezou původně měli, a upravili jsme společně životní a úrazové pojištění celé rodiny,“ vysvětluje Hana Hanáková, jak se jí podařilo ozdravit rodinné finance mladého páru.

Když přijdou děti

S dětmi přichází zejména vyšší odpovědnost. Určité riskování typu „jdu na krev“ už nepříchází v úvahu. V tomto období rodina už své bydlení často má a splácí nebo má vytvořené podmínky pro sjednání hypotéky. „Nicméně je potřeba zejména zajistit pravidelnost příjmů a mít pojištěné výpadky nebo dostatečnou rezervu i při krátkodobé pracovní neschopnosti,“ upozorňuje Pavel Kremr, finanční poradce OVB Allfinanz. V tomto případě je stěžejním produktem zejména pro živitele rodiny správně nastavené životní pojištění umožňující provádění změn podle toho, jak se vyvíjí osobní situace. Jaká je realita ohledně finanční rezervy, nám ukázal exkluzivní kvantitativní výzkum od agentury Kantar TNS, provedený v září na reprezentativním vzorku české populace ve věku 18–65 let. Přestože volných prostředků nezbyvá tolik, považuje většina z dotázaných za ideální, aby finanční rezerva byla vyšší než čtyři měsíční příjmy. Tento postoj pak zůstává v největší míře nejstarší generace. Skutečnost je ale jiná, a tak většina z dotázaných deklaruje svou finanční rezervu maximálně do tří měsíčních příjmů. Nižší skutečnou finanční rezervu deklaruje především mladší generace do 35 let.

Stejně tak, jako je potřeba mít zajištěné aspekty týkající se zdraví, je potřeba ochránit i majetek. Zde mluvíme zejména o pojištění domácnosti a stavby anebo o povinném ručení a havarijním pojištění auta. Eva Staňková, finanční poradkyně OVB Allfinanz, poukazuje na rizika podpojištění či přepojištění, která jsou bohužel velice častá. „Některé lidé si v rámci pojištění částky pletou s vyšší pojistné krytí, a tak dům v hodnotě tři

miliónů mají pojištěn na částku 1,5 milionu. A v případě nehody například za 600 tisíc nedostanou celou částku, ale přesný poměr mezi pojistnou částkou a celkovou hodnotou nemovitosti, v tomto případě 300 tisíc.“

Opačným případem je naopak přepojištění, ke kterému dochází zřídka – i kvůli tomu, že postupem času hodnota nemovitosti spíše roste. Nejčastěji k této situaci dochází u havarijního pojištění, zejména u nových vozů, které velmi rychle ztrácejí hodnotu. „Zde od pojišťovny také nedostanete plnou částku, ale opět jen takovou, která odpovídá skutečné hodnotě dané věci,“ pokračuje Eva Staňková. „Těto situace se můžete vyvarovat, když budete pojistné částky vhodně upravovat každý rok.“

Děti jsou z domu, co teď?

Jednou z podstatných úloh rodičů při výchově dětí je vedení k odpovědnému přístupu k penězům a v rozhodujícím okamžiku, kdy děti odcházejí ze společné domácnosti, pomoci s nastartováním jejich nového života. Z výše uvedeného výzkumu od společnosti Kantar TNS vyplývá, že dvě pětiny rodičů v současné době svým dětem spoří. Průměrná částka je přitom cca 800 korun měsíčně. A podle respondentů nejčastěji slouží k usnadnění vstupu do dospělosti a na jejich vzdělání.

To potvrzuje i Jiří Šafránek, finanční poradce OVB Allfinanz: „Často se stává, že rodiče dětem finančně pomáhají dokonce i po jejich postavení se na vlastní nohy. Zejména při pořizování si vlastního bydlení,“ připomíná Jiří Šafránek, jaké finanční výdaje na rodiče s dospělými „dětmi“ ještě čekají. K těm je nutno ještě připočítat většinou rekonstrukci vlastního bytu nebo domu, opotřebovaných rodinným životem, nebo pořízení nového auta. „Často také lidé, kteří se najednou nemají o koho starat, začnou žít pro sebe, ces-

tují, vrátí se ke svým koníčkům. A to také něco stojí,“ připomíná Jiří Šafránek a doplňuje, že je nadále nutné si výdaje hlídat a takříkajíc „nepustit to z kopce“. A samozřejmě by mělo být, že každý již od začátku ekonomického věku řeší střádání prostředků na důchod, které jsou pro jiné účely nedotknutelné.

Přesně v takové životní situaci se ocitla paní Eva z Prahy, když jí po padesátce odešly z domova děti. Řešila, jak se o sebe postarat, aby v důchodu byla zajištěná. „Podle průměrného věku obyvatel České re-

Evidence rodinných financí vám pomůže sledovat průběh uzavřených smluv

publiky jsem si spočítala, kolik budu potřebovat, abych si udržela životní standard i v penzi,“ vysvětluje paní Eva svůj sympatický plán, v němž si stanovila, že do odchodu do penze musí našetřit 1,4 milionu. Tehdy jí syn představil svého kamaráda a zároveň finančního poradce, Jiřího Šafránka. Společně se podívali na finanční možnosti a dosavadní portfolio investic, které nebylo úplně optimální. „Jednalo se o skladbu několika podílových fondů, které byly až příliš dynamické, a navíc byly jednostranně zaměřené na investice do firem, které se věnovaly technologiím a výpočetní technice,“ vysvětluje Jiří Šafránek. „Ve srovnání s konkurencí nepatřily mezi výhodné,“ pokračuje finanční poradce, který klientce dále upravil i smlouvy životního pojištění.

Když pak paní Eva vstoupila do penze, plán, který si tehdy stanovili, společně s finančním poradcem Jiřím Šafránkem splnili. A dokonce ho překročili o 35 procent. Dnes paní Eva pobírá starobní důchod, ještě stále pracuje, a i díky tomu je schopna investovat měsíčně okolo dvaceti tisíc.

Ilustrací foto Goodshoot – thinkstock

Sumář základních postupů pro zdravé finance

- Vždy se dobře seznámím se smlouvou, než ji podepíšu – pozor na výluky z pojistných plnění
- Pozor na krátkodobé půjčky a spotřebitelské úvěry obecně
- Zvažuji, co kupuji – sleduji výdaje a jejich účelnost
- Od první výplaty si odkládám měsíčně cca 10 % na důchod do vhodných produktů
- Tvořím si střednědobou a dlouhodobou finanční rezervu
- Dávám pozor na investiční produkty. Vždy můžu o investici přijít, není to spoření, jde o dlouhodobý produkt
- Klíčové je pokrytí rizika živitele rodiny pro případ výpadku příjmů
- Sleduji termíny výročí pojistných produktů a termín refixace hypotéky
- Pozor na podpojištění majetku – pojistka nekryje skutečnou cenu majetku
- Pozor na přepojištění majetku – (neplatím zbytečně moc?) zejména za havarijní pojištění auta
- Na změnu životní situace bychom měli reagovat kontrolou a případnou revizí příslušných pojistných produktů

Stranu připravil Václav Tuček

DO NEZNÁMÉ VODY SE NEVRHÁM PO HLAVĚ

DO SVĚTA FINANCÍ TAKÉ NE.
PROTO SPOLĚHÁM NA OVB ALLFINANZ A VĚŘÍM JIM UŽ 24 LET, CO JSOU NA ČESKÉM TRHU.